

PETŐFINÉ KÉT ISMERETLEN LEVELE.

□ Nemeskürthi Károly selmecbányai órás-mester szivességéből Petőfinének két, eleddig ismeretlen levele jutott a minap kezembe. A hatvanas évekből való mindkettő. Ebben az időben Petőfiné (akkor már Horvát Árpád egyetemi tanár felesége) a nyarat rendszeren Erdődön töltötte, apjának egy gazdasztjénél, Válik Károlynál. Az alábbi leveleket ennek a Válik Károlynak a feleségéhez intézte Petőfiné. Irodalomtörténeti becsükön kívül azért is fontosak, mert írójuknak a lelkébe is bepillantást engednek. Megláthatjuk belőlük a vidám asszonyt, a naiv kedélyű nőt s a szerető anyát egyaránt.

□ Cáfolatai egyúttal annak a nagyon elterjedt nézetnek is, mintha Petőfiné egy, önmagával s az egész világgal meghasonlott asszony lett volna. Külömben — beszéljenek maguk a levelek.

I.

Pest, júl. 24. 860.

Kedves jó ténsasszony!

□ Meg akarom Kegyedet győzni felőle, hogy a távolból is megemlékszünk a mi kedves jó házi-asszonyunkról, kinek szives vendégszeretete által mi oly feledhetlen szép napokat élveztünk, hogy azt nemcsak meghálálni, de még megköszönni sem tudjuk soha eléggé.

□ Engedje meg Kegyed, hogy pár nap múlva be-következő becses névnapjára szívemből üdvözöl-hessem, s fogadja el tisztelt férjével együtt őszinte köszöntésemet. Bár csak élőszóval mondhatnám el mindazon jót, mit most kénytelen vagyok csak így a távolból kívánni. Be örömezt koccintanék Kegyeddal ez alkalommal! beh szívesen ürítenék

egy poharat a Kegyed egészségére! Nem bánám, ha még olyan borzasztó piros lennék is tőle.

□ Kipihente-e már Kegyed az általunk okozott sok fáradságot? Képzelem, milyen jól eshetik most Kegyednek ismét a szokott rendben látni mindent, miután mi egész házát felforgattuk. Milyen ujság lehetett az első napokban a csend azután az örökös lárma és zajongás után, mit mi ütöttünk. Valahányszor az eszembe jut, mindannyiszor bocsánatot kérek Kegyedtől gondolatban mindnyájunk nevében, kik ennek okozói és eszközlői valánk. Csak az nyugtat meg ilyenkor, ha Kegyednek jó szívére és oly áldozatkész vendégszeretetére gondolok.

□ Szegény Attilám, az emlegeti ám csak sokszor Erdődöt és mindazokat, kik őt oly boldoggá tették. A másik két fiam úgy ismer már mindenkit hallo-másból, mintha csak ők is ott lettek volna. Zol-tánnak legjobban tetszik az, a mint Nagy Sándor a bajuszát pödri; minduntalan kell Attilának produkálni. Minden este felé sírva fakad Attila, úgy neki búsulja magát, ha eszébe jut, hogy Erdődön olyankor milyen vigan voltunk; itt pedig csak meg-húzzuk magunkat és emlegetjük az elmúlt szép napokat, melyek sokszor nekem is csak álmoként tünnek fel.

□ Szerdahelyi elment-e már Bikszádra? Ha még nem, úgy jó mulatságot kívánok neki, mit tenni előbb elmulasztottam.

□ Szíver szerencsésen tért-e vissza? Pramernét elhozta-e Károlyból? ezen esetben vígabban uta-zott, mint menet.

□ Nagy Sándort kéretem, ne feledkezzék el a vár rajzolásáról, s Attila helyett bajlódjék most avval.

□ Hát a mi kedves jó háziurunknak mit izenjek? hogy az meg rólunk meg ne feledkezzék és tartson meg szives emlékébe. Kérem, szives üdvözetemet mind a négy úrnak átadni részemről; kinek-kinek a szerint, amint velünk bajlódott és fáradt lovagi minőségében.

□ És most isten áldja meg és hozza Kegyedet minél előbb Pestre, hogy újra meg újra elmondhassam, mennyire vagyok

lekötelezettje

Julia.

□ Az ismerős asszonyságoknak kérem tiszteletemet!

II.

Pest, novemb. 7. 862.

Tisztelt Válikné asszonyság!

□ Annyiszor tapasztalván azon német közmondásnak: Aus den Augen aus dem Sinn valóságát ez életben, kimondhatatlanul meglepett Kegyednek irántunk tanúsított megemlékezése és szives jósága, mely még a távollevőkre is kiterjed és épen ezen kivételes ritkasága által még meglepőbb és lekötőbb. Fogadja Kegyed és kedves férje legszivélyesebb köszönetünket! Élénken emlékeztünk vissza Attilával mindazon szép napokra, melyeket Kegyed körében töltöttünk, elhalmozva szívessége és gondoskodása számtalan tanújeleivel.

□ És Kegyed most újólag, nem érve be avval, amit akkor tett értünk, megemlékezik rólunk s becses küldeménye által még több leróhatlan hálára kötelez bennünket. Csak azt fájjalom, hogy én Kegyednek soha semmiben sem lehetek szolgálatjára, pedig ezt legkedvesebb kötelességemnek tekinteném.

□ Mit csinálnak, hogy-mint élnek most Erdődön? Vajjon kívánkoznak-e néha-néha ide fel hozzánk, miként mi igen sokszor oda Kegyetekhez, arra a szép Erdődre, abba a tejjel-mézzel folyó Kanáánba? A napokban, egy egérfogás alkalmával említette Attila, hogy emlékszem-e arra az éjszakára, mikor a kis szobában háltunk s egész éjjel táncolt és ugrált egy kis egér a fogóban, mi pedig nem mertünk hozzányúlni, hogy kivigyük és segítsünk magunkon? Elbeszélését azon tünődéssel zárta be: ugyan vajjon vannak-e még most is egerek abban a kis szobában? Jó ízűt nevettem ezen emlékre, s nekem pedig az jutott eszembe, mint nyargaláztunk, futkároztunk és kocsikáztunk egész nap! Nem zúg-e Kegyednek még most is a feje belé, ha arra a zajra és nyugtalanságra gondol vissza, mit jelenlétünkkel okoztunk?

□ Ugyan vajjon mi lett Szerdahelyiből? miért nem jön most Pestre, s miért nem ragadja el magának Bajza Lenkét, régi imádottját, ki most vál el férjétől, aki meg ő előlük ragadta el egykoron? Hát Nagy Sándor? még most is olyan jó fiú? Hát Sziver, aki még a jónál is jobb volt? hanem aki azért nekem mégsem küldött abból az annyit kért virágmagból. Ő nála már hihetőleg áll az a német közmondás: Aus den Augen aus dem Sinn! Hanem azért legyen neki megbocsátva! Hát kedves jó férje? rendez-e még va d multságokat, vagy beérte avval az egygyel? Kérem Kegyed, legyen szives neki tiszteletemet kijelenteni; Kegyed pedig fogadja még egyszer köszönetemet, ki is magamat további szives hajlamába ajánlva maradok

lekötelezettje

Horvát Árpádné.

Közli: Dr. PAULOVICS ISTVÁN.

